

De trouwe en sterke knecht is ook nog zeer scherpzinnig. „Het jaar ging verder en toen Kareljan op zekeren dag eens goed rondkeek, bemerkte hij dat het zomer was." Wel zegt de schrijver, dat de zon zoo barnde (brandde klonk vermoedelijk te koel) dat alles op het land verdorde, maar voor een jongen die dag en nacht doorrijdt, is het toch goed opgemerkt.

De trouwe enz. knecht is protestantsch. Hoewel de godsdienst geen rol speelt in dit boek, komt dit toch goed uit. In Spanje ziet hij monniken „als de stomme, vleeschgeworden, afgrondelijke haat". Den eersten nacht slaapt hij in een kloosterkerk, in een „grote ketel voor gewijde doeleinden". Als braaf Duitsch protestant zal hij zich wel niet bekommerd hebben om die „gewijde doeleinden", waarvoor zulke groote kerkelijke ketels gebruikt worden. Hij heeft al spoedig door, dat de R.-K. godsdienst een soort heidendom is. Wanneer ze namelijk in het eenige dorp komen, waar men nog nooit van den oorlog gehoord had, hoewel alle dorpen in den omtrek verlaten en verwoest zijn, ziet hij daar naar de kerk gaan: priesters, gewone menschen en varkens. Het behoeft niemand te verwonderen, dat priesters die met varkens naar de kerk gaan, zich ook verder beestachtig gedragen, en speciaal verdwaalde soldaten vermoorden en verminken.

De stijl is vervelend en deftig, met herhalingen in verslapt vorm. Het eenige goede is de beschrijving van den tocht door Spanje, maar deze herinnert heel erg aan soortgelijke over den tocht naar Rusland.

Naar inhoud en vorm is dit een boek, zooals we het niet moeten hebben, het type van den vertaalde Duitschen roman, dat we niet terug begeren.

Wil men weer vertaalde werken, goed, maar dan pittige en niet zulke met een sentimenteelen, onwezenlijken Duitschen trouw-inhoud.

Het uiterlijk is door den uitgever goed verzorgd. Gron. H. S.

OPVOEDING EN ONDERWIJS

„Sociale voorzieningen in en voor de school".

We hebben onze week van de vergaderingen ten dienste van het onderwijs weer gehad. In de Paaschweek vergaderen Unie en Schoolraad, houdt de Vereeniging voor Chr. Paedagogiek haar Jaarvergadering en komt de Vereeniging van Chr. Onderwijzers in Voorvergadering bijeen ter afdoening van de huishoudelijke zaken. De vergaderingen waren goed bezocht. En toch zou ik ze nog wat volltiger willen hebben. Als bestuursleden en onderwijzers wisten, wat er zulke dagen te genieten valt, zou men nog meer belangstelling toonen.

Dezen keer wil ik nader stilstaan bij wat de namiddagvergadering van den Schoolraad bood. Daar sprak de heer J. Schouten van Rotterdam, lid van de Tweede Kamer over het boven aangegeven onderwerp. Klaar en duidelijk heeft hij ons de eischen van het beginsel voorgehouden. De school behoort aan de ouders en de verre konsekwenties hebben we daarvan te aanvaarden. De spreker toonde aan, dat we in overeenstemming daarmee verwerpen het inzicht, dat de Overheid, de Staat, geroepen is voor de opvoeding en het onderwijs van de kinderen te zorgen. Ook kunnen wij het niet eens zijn met de gedachte, dat de ouders wel ingeschakeld worden in verschillende voorzieningen, maar dat zij dat eigenlijk doen in dienst van de Overheid, waarom deze ook de algehele regeling voor deze sociale voorziening heeft te treffen. Ook kunnen we ons niet vereenigen met de meening, dat de school de taak van de ouders in dezen heeft over te nemen en mitsdien heeft te bevorderen, dat het schoolgaande kind alles ontvangt, wat het voor zijn verkeer in de schoolwereld noodig heeft, ten einde het onderwijs met vrucht te kunnen volgen. En evenmin huldigen wij de opvatting, dat de ouders het recht hebben, hetzij van de school, hetzij via de school, te eischen wat zij noodig of wenschelijk achten ten bate van de verzorging en het onderwijs hunner schoolgaande kinderen.

Met het vooropzetten van deze beginselen zijn we evenwel niet klaar. In de laatste jaren komt er op dit terrein heel wat kijken. Men is er algemeen van overtuigd, dat de school voor de gezondheid van het kind eigenaardige gevaren brengt, waardoor bijzondere maatregelen vereischt worden; en niemand heeft er bezwaar tegen, dat de overheid aan het toekennen van subsidie voor de bijzondere school voorwaarden verbindt omtrent bouw en inrichting, ventilatie, verwarming en verlichting, alsmede omtrent den bouw van de schoolbanken en de inrichting van privaten en waterplaatsen. De zorg voor de reinheid en de gezondheid van de kinderen is wel de zaak van de ouders, maar men vergeet niet, dat het bijeenzijn van een aantal kinderen uit verschillende gezinnen gedurende verscheiden uren voor de gezondheid gevaarlijk kan zijn.

Moet de overheid met het oog op die gevaren en haar verantwoordelijkheid in dezen maatregelen treffen en moet voor het bijzonder onderwijs hetzelfde gedaan worden? De spreker zou het wenschelijk vinden, dat de ouders door den huisarts hun kinderen lieten onderzoeken, alvorens ze naar de school te zenden. In deze lijn voortredende moet het wenschelijk worden geacht, dat de schoolorganisatie voor de bijzondere school een regeling treft, waardoor geneeskundige controle mogelijk wordt gemaakt. De controle moet alleen plaats hebben met medeweten der ouders en in tegenwoordigheid van één hunner. Men ga hier niet te ver. Voor behandeling van de kinderen hebben de ouders in overleg met den huisarts te zorgen. Om het kort te zeggen: de schoolarts is alleen controleerend, niet practiseerend geneesheer. Er komt dus voor het bijzonder onderwijs een eigen geneeskundig toezicht.

Van de andere sociale voorzieningen door of via de school wil de spreker niet weten. De schoolverpleegster en den schooltandarts wijst hij de deur. Van schoolvoeding, schoolkleding, schoolbaden wil hij niet hooren. De school moet worden uitgeschakeld. Immers hierbij gaat men uit van het abnormale geval en brengt daardoor o zoo licht het gezin in de verdrukking.

‘Sprekt wel vanzelf, dat in de discussie die op de rede volgde vooral de praktijk aan het woord kwam. ‘Was wel gemakkelijk te hooren, hoe goed men het principiël met den redenaar eens was, terwijl dan toch heel wat vragen doelden op een afwijkende toepassing. ‘Is daarom maar gelukkig, dat in een nadere publicatie van den Schoolraad de vragen uit de praktijk nader zullen worden behandeld door den referent.

Want, inderdaad, er blijven vragen over. Bijvoorbeeld: Wanneer de overheid voor haar scholen een schoolarts heeft aangesteld, zijn er dan bezwaren tegen, dat de schoolorganisatie van het bijzonder onderwijs zich daarbij aansluit en geheel vrijblijvend, denzelfden arts in de school toelaat? Of nog een stapje verder: We erkennen het recht van de overheid, door haar inspecteurs te waken voor een behoorlijk peil van het onderwijs. Mag ze nu ook niet haar controleerende geneeskundigen zenden, om te waken voor een behoorlijk peil van de volksgezondheid, dat door schooltoestanden kan worden bedreigd?

Over de melkvoorziening is ook heel wat te doen geweest. Ik wil nog eens een ander voorbeeld noemen. In een arme gemeente, waar de diaconie al niet aan haar verplichtingen kan voldoen, besluit de in meerderheid socialistische gemeenteraad aan de hoofden der openbare en bijzondere school klompenbons te verstrekken. Deze kunnen daardoor een zeer gewenschte hulp bieden aan de arme ouders, voor wie het eenvoudig onmogelijk is zoo om de drie weken aan elk hunner kinderen een paar nieuwe klompen te geven. De schoolweg is lang en de kinderen zijn niet altijd voorzichtig. Het hoofd der openbare school verstrekt de bons graag, het wordt haast een lokmiddel voor zijn school. Het hoofd van de bijzondere school heeft principiële bezwaren en moet nu menigen armen vader te woord staan, die eenvoudig niet in staat is, zijn kinderen dan naar de school te laten gaan. Geloof maar dat er dan wat wordt afgestreden. Melk en middagmaal, kleding en klompen propagandamiddelen voor de openbare school, betaald uit de algemeene kas.

Wij vinden het natuurlijk verkeerd, wanneer het medelijden met de kinderen pas begint, wanneer ze naar de school gaan, maar in menige streek geeft dit toch praktische moeilijkheden. Daarom verheugt het mij, dat over deze vragen het laatste woord nog niet gevallen is.

Gr.

G. MEIMA.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN

Gereformeerden in de Oekraïne.

Aan het Jaarverslag van de Gereformeerde Kerk in de Oekraïne over het jaar 1937 ontleenen wij het volgende:

In het vorige jaar heeft een Poolse afgevaardigde de vraag gesteld: Waarom worden er Gereformeerde Kerken gesticht langs de Sovjetgrens? Deze spreker was van meening, dat zooiets alleen gebeuren kon door buitenlandsche interesse van politieke aard. Maar daarin vergiste hij zich. Deze kerken zijn niet gesticht volgens een tevoren vastgesteld plan. Ze strekken zich uit van de Karpathen tot Wit-Rusland over een afstand van 650 km. Van deze kerken uit wordt het evangelie gebracht onder de Oekraïners in Sovjet-Rusland.

Het vorige jaarverslag vermeldde 34 georganiseerde gemeenten, terwijl er in totaal 75 gemeenten bestonden. In 1937 werd een poging tot zendingsarbeid gedaan in 7 nieuwe dorpen. Helaas kon dit werk slechts voortgang hebben in twee dezer dorpen; in de andere werd het verhinderd door een verbod der autoriteiten. In den loop van 1937 kwamen echter 290 personen tot de Gere-

formeerde Kerk over. Het totaal-aantal der leden bedroeg in dat jaar 3020. De 20 zondagsscholen worden door 473 kinderen bezocht. Ook werd op enkele plaatsen godsdienstonderwijs gegeven aan gereformeerde kinderen op openbare scholen. Er bestonden 7 jeugdverenigingen met 204 leden. Voorts zijn er nog velen, die met de Gereformeerde Kerk sympathiseeren, maar die men door gebrek aan vergaderlokalen en aan een voldoende getal zendingsarbeiders niet voldoende kan bereiken.

Wegens de groote moeilijkheden bij het verkrijgen van toestemming voor onze godsdienst-oefeningen in nieuwe dorpen is het noodig gebleken, de aandacht voornamelijk te concentreren op de reeds bestaande gemeenten. Maar ook daar is gebrek aan lokaliteit. Op de 34 gemeenten hebben nauwelijks 5 haar eigen kerken; in 2 worden de godsdienst-oefeningen gehouden in Duitse kerken, terwijl in de overige gemeenten de boerenhuten daarvoor dienst doen. Dit brengt veel bezwaren met zich gedurende de week, wanneer jeugdbijeenkomsten plaatsvinden. Steeds dringender worden de verzoeken om hulp voor kerkbouw.

Aan een brief van Ds Demczyszyn is het volgende ontleend:

„De maand Januari was voor het zendingswerk zegenrijk. In verband met de nieuwe, dwingende methoden en bewegingen tot bekeering der Grieksch-Orthodoxen tot het Roomsche-Katholicisme heeft geheel Wolhynië zijn belangstelling gericht op de evangelisch-gereformeerde kerk. Men heeft mij naar het district Buhryn geroepen, waar 7 gemeenten bereid zijn, tot de Gereformeerde Kerk over te gaan. Ik heb een informatische vergadering gehouden met groot resultaat. Velen hebben de verklaring van overgang ondertekend. Hetzelfde resultaat werd bereikt in de dorpen Lyn en Tomachiw. Helaas zijn zoowel de gewestelijke autoriteiten als de plaatselijke gendarmerie uiterst vijandig tegen de gereformeerde actie opgetreden en hebben allen, die de verklaring van overgang ondertekend hadden, een boete van 20 tot 80 zloty opgelegd, met geheel willekeurige straf-motivatie, b.v. wanorde op de boerderij, enz. Op den 30sten Januari werd de eerste gereformeerde godsdienst-oefening in het dorp Wihor vastgesteld. Ongeveer 5000 menschen zijn toen bijeengekomen. Onze predikanten in het district Riwne hebben deze godsdienst-oefening officieel opgegeven aan het gewestelijk bestuur; maar toen ik in Wihor kwam, heeft de kommandant van de gendarmerie mij gearresteerd, de overigen ontvingen een waarschuwing en werden met geldboeten getroffen. Toen ik mij later nog eens bij het districtbestuur vervoegde om toestemming voor de godsdienst-oefening in dit dorp te verkrijgen, werd ik afgewezen. Onze kerkleden in deze dorpen nemen thans deel aan godsdienst-oefeningen in Riwne, waarvoor zij vaak 60—70 km te voet afleggen. Hier is onmiddellijke tusschenkomst zeer noodig...”

Het totaal-aantal van de Oekraïnsche theologische studenten in het buitenland bedroeg 8, nl. 1 in Zwitserland, 3 in Nederland, 1 in Frankrijk, 1 in Schotland, 2 in Warschau. Ook ontvangen nog enkelen een zendingsopleiding. Dat de studenten in verschillende landen onderricht ontvangen heeft dit nadeel, dat later de predikanten onder den invloed van uiteenlopende theologische richtingen blijken te staan. Het aantal der predikanten en studenten bedraagt tezamen 18.

Met hulp van de United Society for Christian Literature te Londen, is een uitgeverfonds gesticht, dat verleden jaar 12000 brochures en 5000 vlugschriften uitgegeven heeft. Dank zij de hulp van het Nederlandsche comité (voorzitter de heer J. H. Voorhoeve) werden 3000 tractaten gedrukt, en de Zwitsersche Vereeniging voor Oost-Europa gaf steun bij het in druk geven der bijbelsche geschiedenis. Daar de R.K. en Orthodoxe Kerken, evenals verscheidene secten, in hun in veel exemplaren uitgegeven geschriften de gereformeerde beweging in de Oekraïne verdacht maken, vraagt deze laatste om de uitgave van ernstige historische en theologische geschriften om de gemeentelieden daarmee in hun geloof te sterken en te onderichten.

Veel steun werd bij het uitbreidingswerk geboden door het maandblad „Geloof en Leer”, dat in een oplage van 1000 ex. verschijnt en veel gelezen wordt. Het zou bestlist noodig zijn, dat dit blad wekelijks kon verschijnen. Voor de uitgave ervan werd verleden jaar een bijdrage ontvangen van Dr J. A. Nederbragt te Danzig.

In Kolomea bestaat thans de eerste officiële gereformeerde school in het rijk. Verleden jaar waren 36 leerlingen ingeschreven. Bij de school is ook een tehuis ingericht. Een schoolcomité Oekraïne-Nederland schonk een belangrijke bijdrage tot de instandhouding dezer school. Uit andere gemeenten komen nu verzoeken om ook daar zulke scholen op te richten.

Voor dit jaar bestond het plan, in 6 nieuwe gemeenten met kerkbouw te beginnen. De bouw van een kerk kost gemiddeld 10.000 zloty, waarvan de helft door de gemeente wordt bijgebracht. Om de benodigde middelen bijeen te brengen, worden reizen in Nederland en Zwitserland ondernomen door super-intendent Basil Kusiw. Genoemde twee landen zijn overeengekomen, ver-

legenwoord
aan de sym
Treffende
over de wij
de Gerefor
b.v. een kle
den in aan
hen. Een c
het Bijbelle
dat de past
zondig gene
het evange
Het vers
dezen weg
weldaden.
vragen u w
willen ged
gelisch ge
verlichte

Pro
Onze leze
danus' med
bekende cor
ter" (De Ri

Dit is
Het is
langer zij
van-acht"

Dit zal
den arbe
Een m
niet gemi
Ieder e
van bijzo
sten rang

Wij roc
wel eens
indien w
Prof. Gre
Zijn v
in de opl
staande w

En nie
buiten zij
En dat
in de com
zeer, zeer

Niet
redenen
den van
Voor h
hetreuer
moeten c

In ver
de voort
De vr
schrijven
mededeel

De ber
blik me
Aan het

Een be
acht ik
Er is a
Het is
anderen

En da
het eiger
Ds B. A.

Ik ste
delingen
niet gelo
kan toes
niet ver
Prof. He
bij zulk
heel zie

Ds I. de
Prof. Greij

Uit bo
commiss
Hepp om
het echte
len dat
treft wa

In het
lezers Pro
tie der sch
eis. In de
nota genom
heid de cla
kerkelijke
M. Boeijin

De teg
Dr Bouv
positief
nam ik
dere ve
plaatselij
van den
vervange

Deze g

intal der leden
zondagsscholen
Ook werd op
is gegeven aan
re scholen. Er
net 201 leden.
Gereformeerde
en door gebrek
voldoende getal
an bereiken.

ij het verkrijgen
lenstoeffeningen
bleken, de aan-
en op de reeds
r is gebrek aan
ben nauwelijks
de godsdienst-
kerken, terwijl
enhullen daar-
bezwaren met
er jeugdbijeen-
gender worden
bouw.

zyn is het vol-
f zendingswerk
rwe, dwingende
bekeering der
sch-Katholici-
slangstelling ge-
erde kerk. Men
geroepen, waar
Gereformeerde
informatische
resultaat. Velen
g onderteekend
in de dorpen
wel de geweste-
ke gendarmerie
eerde actie op-
verklaring van
n boete van 20
llekeurige straf-
boerderij, enz.
eerste gerefor-
orp Wihorvast-
zijn toen bijeen-
district Riwne
officieel opge-
maar toen ik
andant van de
overigen ont-
rden met geld-
er nog eens bij
n toestemming
t dorp te ver-
kerkleden in
aan godsdienst-
vaak 60—70 km
ilijke tusschen-

inische theolo-
l bedroeg 8, nl.
1 in Frankrijk,
Ook ontvang-
g. Dat de stu-
lerricht ontvan-
de predikanten
ide theologische
intal der predi-
imen 18.
y for Christian
geversfonds ge-
chures en 5000
unk zij de hulp
orzitter de heer
ictaten gedrukt,
or Oost-Europa
r bijbelsche ge-
hodoxe Kerken,
n in veel exem-
reformeerde be-
maken, vraagt
stige historische
gemeentelieden
n en te onder-

gswork geboden
eer", dat in een
n veel gelezen
n, dat dit blad
e uilgave ervan
ontvangen van

ste officiële ge-
Verleden jaar
Bij de school
in schoolcomité
belangrijke bij-
zer school. Uit
zoeken om ook

n, in 6 nieuwe
nnen. De bouw
000 zloty, waar-
wordt bijeenge-
n bijeen te bre-
en Zwitserland
Basil Kusiw. Ge-
gekomen, ver-

tegenwoordigers naar de Oekraïne te zenden en aan de synode aldaar deel te nemen.

Treffende bijzonderheden geeft het jaarverslag over de wijze, waarop sommige gemeentelieden bij de Gereformeerde Kerk gekomen zijn. Zoo kwam b.v. een kloosterling toevallig met de gereformeerden in aanraking, en sindsdien voegde hij zich bij hen. Een oude vrouw, die zich eerst sterk tegen het Bijbel lezen door haar kinderen verzette, omdat de pastoor het lezen in de Schrift door leeken zondig genoemd had, werd eindelijk eveneens voor het evangelie gewonnen.

Het verslag besluit met de woorden: „Langs dezen weg zeggen wij u hartelijk dank voor alle weldaden. De Heere God beloone u rijkelijk! Wij vragen u vriendelijk, ons ook in de toekomst te willen gedenken, opdat de waarheid van het evangelisch geloof het gehele Oekraïense volk moge verlichten”. L. D.

De tegenspraak van „het nieuwe Kerkrecht”, dat Dr Bouwman in een serie artikelen in „De Bazuin” positief ontwikkelt, is al gekomen. De vorige week nam ik diens volgende uitspraak over: „dat de meerdere vergaderingen in geval van wanbestuur der plaatselijke kerk de bevoegdheid hebben, om de plaats van den kerkeraad in te nemen en den kerkeraad te vervangen”.

Deze gestelde regel schijnt nu, al heel spoedig, toe-

passing te hebben gevonden, en wel door de classis Drachten in de plaatselijke kerk van Drachten.

Na afwijzing van wat over den „achtergrond” der plaatselijke geschillen in „De Telegraaf” geschreven is, merkt De B. op, dat het „voor de zooveelste maal hier gaat over de verhouding van het gezag van den kerkeraad en dat der meerdere vergaderingen”.

De Independenten hebben altijd geleerd, dat de macht der meerdere vergaderingen slechts in het geven van advies bestaat, zonder dat deze ooit zal mogen ingrijpen in het plaatselijk kerkelijk leven. Van Gereformeerde zijde is echter altijd staande gehouden dat het gezag der meerdere vergaderingen, hoewel niet heerschend maar dienend, tevens gezaghebbend en bindend is. Daarbij worden de plaatselijke kerken niet ontvoegd, beroofd van hun macht. Want, zij komen met de macht, welke zij van Christus ontvangen hebben, door haar afgevaardigden in de meerdere vergaderingen samen om de kerkelijke zaken te behandelen”. (Jansen, Korte Verklaring v. d. K. O., 2e druk, blz. 326.)

Zoo stelde de groote Voetius de vraag: „of aan een synode of classe de macht van excommunicatie toekomt?”

En daarop antwoordt hij zeer beslist: „Ja, in geval van wanbestuur bij een plaatselijke kerk en haar kerkeraad, of in geval van hooger beroep op een synode, of in geval een moeilijke zaak ter beslissing aan een classe of synode wordt overgedragen”. (Jansen, blz. 326.)

Schorsing is iets anders dan excommunicatie; ook is een uitspraak over de wenschelijkheid van schorsing iets anders dan de acte van schorsing zelf; en excommunicatie kan soms de betekenis hebben van „verbreking van het kerkverband”.

De B. A. Bos schrijft in „Asser Kerkbode”:

Ten koste van de zelfstandigheid der plaatselijke Kerk, heeft de classis hiërarchisch ingegrepen, en daardoor ook in de praktijk getoond, dat we het z.g. „nieuwe Kerkrecht”, dat gelukkig nog geen kerkelijke goedkeuring kreeg, niet moeten hebben. Hier geldt het: Weest op uw hoede.

In „Leeuwarder Kerkbode” (classicaal) oordeelt de heer H. Algra:

Er is in deze tijd eenige discussie over het Gereformeerde kerkrecht. Met name over de taak en de rechten der meerdere vergaderingen.

Vele overigens meelevende Gereformeerden weten van kerkrecht weinig. Zij kunnen je b.v. best vragen: Wie is voorzitter van de classis Leeuwarden? Of ze informeren naar het „bestuur” van de classis.

Ze weten niet, dat de classis een vergadering is, waar de kerken samenkomen. De classis heeft geen bestuur. Elke keer, dat de classis uiteengaat, wordt eerst een roepende kerk aangewezen. Die noodigt een volgende keer de kerken uit tot een nieuwe vergadering en de dominee van de roepende kerk opent dan ook die vergadering. Daarna wordt een moderamen benoemd: een praeses, een scriba, een assessor. Maar als die vergadering wordt gesloten, is de taak van den praeses afgelopen, en van den scriba en den assessor ook. Hun taak was, een vergadering te leiden, niet, een aantal kerken te besturen.

Nu is er in den laatsten tijd verschil van meening over de vraag, of zulk een classische vergadering, zulk een samenkomen van kerken, wel het recht heeft, in een bepaalde kerk in te grijpen, door er b.v. ouderlingen te schorsen. De Kerkenorde kent zoiets niet. Daar wordt alleen gesproken van schorsing door den eigen kerkeraad, met medewerking van een genabuurde kerk.

De Kerkeraad van Huizum b.v. heeft dus het recht, een ouderling van zijn kerk te schorsen. Maar om te voorkomen, dat zulk een ernstige maatregel niet met de noodige objectiviteit zou geschieden, moet er een genabuurde kerk in worden gekend.

Over een andere wijze van schorsen, b.v. door een classische vergadering, wordt in de Kerkenorde niet gerept.

Nu zijn er mensen, die zeggen: het mag daarom wel. Een meerdere vergadering heeft wel het recht. Want — in het jaar zooveel is het óók gebeurd.

Zulk een redeneering deugt niet.

Wat een keer gebeurd is, is daarom nog geen recht. De onderlinge verhouding tusschen de kerken, die in één kerkverband leven, is gestipuleerd in de Kerkenorde. Daarin staat het zwart op wit.

En alle rechtszekerheid verdwijnt, als men de Kerkenorde krachteloos en overbodig zou trachten te maken door wat eenmaal gebeurd is, normatief te verklaren.

Dan zou ook geen mensch meer weten, hoe het kerkverband is. Want er ligt véél in de historie verborgen. Elk nieuw feit, door de scherpzinnigheid eens hoogleeraars aan het licht gebracht, zou tegelijk een nieuw artikel betekenen, dat toegevoegd werd aan de Kerkenorde.

En daarom zal men verstandig doen, de discussie niet te vertroebelen. Dat doet men, als men, in plaats van de Kerkenorde te raadplegen, op zoek gaat naar het praecedent.

De H. J. Heida meent, blijkens „Geref. Kh.” Vlaardingen e.a.:

Een deel des kerkeraads af te zetten wegens wanbestuur mag nooit wezen een maatregel, die het stempel draagt van machtsgebruik om aan een jarenlange, lastige kwestie een einde te maken.

Dat wij hier te doen hebben met een geheel nieuw kerkrecht, waarbij afzetting wegens wanbestuur behoort tot de rechtsmiddelen, zou ik niet graag beweren; maar, zorg, uiterste zorg moet gedragen, dat dit middel niet worde toegepast om aan een lastigen toestand een einde te maken, om een meerderheid in de classis een oplossing te vergemakkelijken, om een knoop door te hakken, die moeilijk was te ontwarren.

Daarom, bij dezen maatregel, bij dit nieuwe argu-

ment, moet licht komen; anders zetten wij den voet op een weg, waarvan niemand het einde kan voorzien, waarbij geslepenheid, handigheid en listigheid vrijer baan krijgen dan gerechtigheid en waarheid.

Is er wanbestuur — het is een weersinwendend woord — dan moet dat ook onder het volle zonlicht bliken voor ieders oog.

De Joh. H. Rietberg in „De Wachter” heeft ook vragen:

Wat is dat: „wanbestuur in de uitoefening van het ambt?”

De dissertatie van Dr Bouwman van Nieuwendam heeft trachten aan te toonen, dat Voetius dit ook noemt als één van de gronden voor schorsing. Maar tot nu toe is deze argumentatie onder ons niet gebruikelijk.

Het is trouwens ook een zeer rekbaar begrip, bijzonder elastisch.

Wie maakt het uit, dat er wanbestuur is?

Is dat een nauwkeurig omschreven begrip?

Wanneer maakt iemand zich schuldig aan „wanbestuur in de uitoefening van zijn ambt?”

En heeft een classische vergadering de bevoegdheid dit uit te maken? De één zal dit wanbestuur noemen en de ander weer iets anders.

Zoo wordt de schorsing van ambtsdragers aan zeer individuele inzichten opgehangen.

Terwijl een schorsing toch zulk een gewichtige zaak is, dat daarvoor wel zeer positieve redenen moeten zijn, voor geen tweërlei uitlog vatbaar.

Bovendien is het de groote vraag of een classis tot schorsing mag overgaan met voorbijgang van den kerkeraad.

In „Geref. Kerkblad” van Leeuwarden schrijft Dr W. A. van Es:

Reeds nu wordt ook in de pers tegen deze geste bezwaar geopperd. Wat is „wanbestuur”? Wie heeft de aanwezigheid ervan te constateren? Is er in overeenstemming met de K. O. gehandeld? En zoo niet, was dit dan geoorloofd? enz.

Het komt ons echter beter voor, het onderzoek naar al dergelijke vragen aan onze kerkelijke vergaderingen zelf over te laten en niet tot een pers-debat te maken.

Maar de zaken, waarover het loopt, zijn van algemeen belang; voorts is voorkomen beter dan genezen; en ook heeft Dr v. Es — we gelooven: terecht — zelf in de pers aanverwante kwesties indertijd behandeld in verband met de Asser Synode.

Tenslotte het „Geref. Jongelingsblad”:

Onze opgroeiende jeugd neemt kennis van hetgeen in de kerkelijke pers geschreven wordt en wanneer de jongelui daar zoo ver uiteenlopende beschouwingen lezen dan vragen ze elkander verwonderd af: Hoe is 't mogelijk?

Het doel van ons Gereformeerd Jeugdwerk is mede om bij de opgroeiende jeugd eerbied bij te brengen voor het kerkelijk instituut en de „meerdere vergaderingen”, maar dat wordt ons op deze wijze niet gemakkelijk gemaakt.

Om deze reden spreken we ook onze besliste afkeuring uit over de wijze, waarop Prof. Greijdanus in de „Reformatie” het besluit van de classis Drachten bespreekt.

Of hij met zijn critiek gelijk heeft of niet — wij wagen het niet te beoordeelen, omdat het hier een kerkrechtelijke kwestie geldt, maar wel weet ik, dat op deze wijze onder onze jonge menschen de eerbied voor de organen van het Kerkelijk instituut ernstig bedreigd wordt, zeer tot schade voor ons Kerkelijk leven.

Wij trachten aan onze jeugd steeds bij te brengen, dat bij de beoordeeling van besluiten, door kerkelijke vergaderingen genomen, altijd eraan moet worden gedacht, dat we daar in bijzonderen zin moeten spreken over de „leiding des Heiligen Geestes”, maar wanneer dan een hoogleeraar aan de school onzer Kerken publiek spreekt van „louter hiërarchie” en „menschelijke wilkeur”, van „menschelijke aanmatiging” en „overheersching van 's Heeren Kerk”, dan heffen we waarschuwend den vinger omhoog en we zeggen: Professor — denkt u er wel aan, dat ge door zulke openbare critiek in de harten van onze jeugd den eerbied ondermijnt voor ons Kerkelijk instituut?

Wanneer hier een verkeerde beslissing is genomen — wij wagen dat niet te beoordeelen — dan moet zulks hersteld worden en ik meen dat de weg daartoe open staat.

Maar nog eens — in het belang der Kerk en van onze opgroeiende jeugd achten we het noodzakelijk, dat men ophoude op deze wijze te spreken over onze meerdere vergaderingen.

Daarmee wordt 's Heeren Tempel niet gebouwd.

„Gemakkelijk is het niet”, och neen, voor niemand. Christelijk werken is trouwens nooit gemakkelijk. Maar het scheelt veel, of men de standpunten, die over en weer worden ingenomen, objectief weergeeft, ja dan neen. Doet men dat, dan kan de jeugd meeleven in de moeilijkheden der ouderen. Overigens is het gevaarlijk, de leiding des Heiligen Geestes anders dan uit de Schrift, de belijdenis en de daarop rustende ordeningen te verifiëren. Voorts is in principiele kwesties scherpe probleemstelling wets-conform, en oordeelt ze geen personen, doch beginselen, gelijk dan ook in dit geval terug te gaan is tot de principiele beschouwingen van Prof. Greijdanus, eenigen tijd geleden in „De Reformatie” gegeven, lang vóór er een kwestie-Drachten bekend was. En tenslotte: in de dagen van Voncken en Kuyper is altijd beseft, dat men den tempel des Heeren bouwt, door beginselvragen scherp te stellen, de aanstaande gemeente- en kerkeraadsleden daarin te doen meeleven, personen en zaken te onderscheiden, een veroordeeling van een daad scherp te onderscheiden van

Prof. Greijdanus uit de „commissie-van-acht”.

Onze lezers hebben twee weken geleden Prof. Greijdanus' mededeeling betreffende zijn lidmaatschap der bekende commissie gelezen. Daarover merkt „De Wachter” (Ds Rietberg) op:

Dit is zeer ernstig!

Het is een veeg teeken, dat Prof. Greijdanus niet langer zitting kan nemen in de bekende „commissie-van-acht”.

Dit zal niet bevorderlijk zijn aan het welslagen van den arbeid van bedoelde commissie.

Een man als Prof. Greijdanus kan hier eigenlijk niet gemist worden.

Ieder stemt toe, dat onze hoogleeraar een man is van bijzondere kwaliteiten, een theoloog van den eersten rang.

Wij roemen niet in menschen, maar wij mogen toch wel eens met groote dankbaarheid er van spreken, indien wij door Gods goedheid mannen bezitten als Prof. Greijdanus.

Zijn wetenschappelijke bekwaamheid, zijn arbeid in de opleiding tot den dienst des Woords, zijn hoogstaande werken worden onder ons met eere genoemd.

En niet alleen onder ons, maar ook onder hen, die buiten zijn.

En dat zulk een man niet langer zitting kan nemen in de commissie inzake de bekende geschillen, is wel zeer, zeer sprekend!

Niet minder welsprekend is het, dat één van de redenen van zijn ontslagaanvraag ligt in het optreden van Prof. Hepp.

Voor het welzijn onzer kerken moeten wij het diep betreuren, dat Prof. Greijdanus tot dezen stap heeft moeten overgaan!

In verband hiermede moet ik nog iets zeggen over de voortgezette Synode.

De vraag komt naar voren: waarom is over het schrijven van Prof. Greijdanus aan onze kerken geen mededeeling gedaan?

De benoeming van „de commissie-van-acht” is publiek meegedeeld.

Aan het slot:

Een bespreking van het optreden van Prof. Hepp acht ik niet tot de onmogelijkheden te behooren.

Er is alle reden toe.

Het is te hopen, dat er verandering komt, eer nog anderen uit de commissie treden.

En daardoor steeds meer bliken zou hoe droevig het eigenlijk gesteld is.

De B. A. Bos zegt in „Asser Kerkbode”:

Ik stel slechts één vraag: Keurt de Synode de handelingen van Prof. Hepp goed? Dat kan en wil ik niet gelooven. Maar hoe is het dan mogelijk dat men kan toestaan, dat Prof. Hepp doorgaat, of, als dit niet verhindert kan worden, hoe kan een Synode Prof. Hepp dan handhaven in de commissie, die ik bij zulk handelen van Prof. Hepp in de toekomst geheel zie derailleren?

De I. de Wolff citeert in „Pro Ecclesia” het stuk van Prof. Greijdanus en merkt dan op:

Uit bovenstaande blijkt dus wel voldoende, dat de commissie-van-acht en de brochure-reeks van Prof. Hepp onderwerp van bespreking zijn geweest, terwijl het echter mischien niet te gewaagd is te onderstellen dat de grootst-mogelijke-eenparigheid niet betreft wat velen er in dit verband van denken.

Schorsing vanwege de classis.

In het vorige en vóór-vorige nummer hebben onze lezers Prof. Greijdanus' artikelen gelezen over de kwestie der schorsing van kerkeraadsleden vanwege de classis. In de neutrale pers („Telegraaf” b.v.) is daarvan nota genomen. Sinds is gebleken, dat deze aangelegenheid de classis en de Kerk van Drachten betrof. Ook de kerkelijke pers houdt zich met de kwestie bezig. De A. M. Boeijsma schrijft in „Het Kerkblad” van Haarlem:

De tegenspraak van „het nieuwe Kerkrecht”, dat Dr Bouwman in een serie artikelen in „De Bazuin” positief ontwikkelt, is al gekomen. De vorige week nam ik diens volgende uitspraak over: „dat de meerdere vergaderingen in geval van wanbestuur der plaatselijke kerk de bevoegdheid hebben, om de plaats van den kerkeraad in te nemen en den kerkeraad te vervangen”.

Deze gestelde regel schijnt nu, al heel spoedig, toe-